

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

# PŘEHLED VÝZKUMŮ

60-2



100 Státní archeologický ústav 100 let moderní archeologie v českých zemích

BRNO 2019

# PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis  
*Peer-reviewed journal*

Ročník 60  
*Volume 60*

Číslo 2  
*Issue 2*

**Předseda redakční rady**  
**Head of editorial board**

Lumír Poláček

**Redakční rada**  
**Editorial board**

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,  
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

**Odpovědný redaktor**  
**Editor in chief**

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

**Výkonná redakce**  
**Assistant Editors**

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,  
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,  
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

**Technická redakce, sazba**  
**Executive Editors, Typography**

Azu design, s. r. o.

**Software**  
**Software**

Adobe InDesign CC

**Fotografie na obálce**  
**Cover Photography**

Litovel, Masarykova ulice. Keramická plastika koníčka (obr. 67, str. 282).  
Litovel, Masarykova Street. Ceramic sculpture of a horse (Fig. 67, Pg. 282).

**Adresa redakce**  
**Address**

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.  
Čechyňská 363/19  
602 00 Brno  
IČ: 68081758  
E-mail: pv@arub.cz  
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

**Tisk**  
**Print**

Azu design, s. r. o.  
Bayerova 805/40  
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)  
ISSN 2571-0605 (Online)  
MK ČR E 18648  
Vychází dvakrát ročně  
Vydáno v Brně roku 2019  
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.  
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.  
Copyright ©2019 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

Přímo před západní budovou areálu byla zachycena částečně z cihel vyzděná zaklenutá kanalizace, kterou již dokumentoval výzkum v roce 2003 (Holub, Merta 2004). Kanalizace vedla podél celé délky západního křídla. Prostor západně od kanalizace byl již v minulosti zničen. Přestože se zde před výzkumem nacházela pouze zatravněná plocha, terén zde byl již dříve částečně odtěžen a nahrazen novou zeminou, která obsahuje i ojedinělé nálezy. Ty ovšem nepocházejí odsud, ale byly dovezeny spolu s navážkou. Situace se mění až v nejzápadnější části parcely. Zde byla zachycena jedna zeď smíšené konstrukce, která probíhala ve směru severozápad–jihovýchod. Zeď snad dělila zdejší původní zahradu a mohla nazvat na hospodářský dvůr, který stával ještě více k západu.

Jiná situace byla v severní části parcely. Zde byly i přes značné zemní práce dokumentovány pouze jednotlivé náplavové vrstvy řeky Oslavy. Ty byly prosty jakýchkoliv archeologických nálezů.

*Miroslav Dejmál, Jakub Šimík*

## Literatura

**Holub, P., Merta, D. 2004:** *Oslavany – zámek*. Rkp. nálezové zprávy z akce A017/2013. Uloženo: Archiv Archaia Brno z. ú.

**Foltýn D. a kol. 2005:** *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha: Libri.

## Resumé

Oslavany (Bez. Brno-venkov). Schloss Oslavany (Aktion A019/2018 und A035/2018), Parz. Nr. 669/1. Hochmittelalter, Neuzeit. Kloster, Schloss. Rettungsggrabung.

## OSTRAVA (K. Ú. MORAVSKÁ OSTRAVA, OKR. OSTRAVA-MĚSTO)

**Ulice Velká, parc. č. 160. Středověk, novověk. Město. Zjišťovací výzkum.**

Hlavním cílem zjišťovacího archeologického výzkumu podél ulice Velké (akce NPÚ ÚOP v Ostravě číslo 128/17), probíhajícího v období od října 2017 do června 2018, bylo zdokumentovat a vyhodnotit pozůstatky sklepů, které se měly nacházet pod plochou dnešního parkoviště. Prostor zabírá původní plochu osmi městských parcel mezi ulicemi Velkou a Pivovarskou (obr. 81). Těsné sousedství s náměstím, centrem středověkého města, a poloha podél ulice Velké, která byla původně důležitou komunikační tepnou

spojující náměstí s Hrabovskou bránou, napovídá, že už od počátku založení města patřily tyto parcely mezi nejvýznamnější. Domy na nich postavené byly nadány propinačním právem a řadily se mezi tzv. velkoměšťanské domy, kterých bylo v Ostravě celkem 64 (Kroček 2005). Celý blok prošel postupným vývojem, časem byly zastavěny také zadní části parcel, čímž vznikla uliční fronta podél Pivovarské ulice. Význam sledovaného prostoru začal klesat v polovině 19. století, kdy byla vytyčena Hlavní třída (dnes ulice 28. října) vedoucí přes střed náměstí a ulice Velká ztratila svou funkci hlavní městské komunikace. Během druhé světové války byly domy vyvlastněny a v 50. letech 20. století bylo rozhodnuto o postupné asanaci celé plochy. Nepodařilo se zachránit ani památkově ceněný renesanční dům č. p. 54 s původním podloubím na rohu ulic Velká a Muzejní. Demolice, kterým nepředcházela žádná památková dokumentace, postupovaly postupně, budovy v čele parcel při ulici Velké byly zbourány až v letech 1963–1968 (více k vývoji jednotlivých domů a jejich majitelům Grůza 2008).

Vzhledem k uvažovanému opětovnému zastavění prostoru byl v místech předpokládaných památkově nejceněnějších sklepů proveden archeologický výzkum a operativní průzkum a dokumentace. Plocha výzkumu se nakonec omezila na šest parcel (původní č. p. 54–59) vymezených na východě ulicí Muzejní a na západě bývalou ulicí Dlouhou. Ukázalo se, že během demolice byly porušeny pouze vrcholky klebeb a sklepy byly vzniklými otvory zasypány sutí z nadzemního zdiva. Kromě řady předmětů, které byly jako nepotřebné zanechány na místě po opuštění budov v 60. letech minulého století, se podařilo získat také vybavení domů (mříže, kovová dvířka, apod.) a stavební články (části pilířů tvořících podloubí, kusy secesní dlažby), jež přispěly k rozšíření poznání o sta-



**Obr. 81.** Ostrava (okr. Ostrava-město), ulice Velká. Pohled na plochu výzkumu od východu.

**Abb. 81.** Ostrava (Bez. Ostrava-město), Velká-Straße. Blick von Osten auf die Grabungsfläche.

vebním vývoji jednotlivých budov, zvláště když se některé podařilo díky původním fotografiím ztotožnit s konkrétními čísly popisnými.

Předběžný stavebně-historický průzkum ukázal, že sklepy v čele parcel byly až na mladší sklepy č. p. 57 a 59 původně plochostropé, valená cihelná klenba do nich byla vložena dodatečně v 2. polovině 16. století a v 17. století. Po dohodě s investorem byl pás sklepů při ulici Velké po dokumentaci (laserové skenování, fotogrammetrie) zakonzervován. Zbývající prozkoumané části, které se nacházejí ve středních partiích plochy, budou během případné výstavby zničeny i přesto, že se na parcelách č. p. 54 a 57 nacházejí prostory se zbytky kamenné klenby, kterou považujeme za nejstarší zdivo na lokalitě. Chybí však chronologicky citlivé prvky i místní analogie (v Ostravě zatím nebyly podobné situace zkoumány), na základě nepřímých důkazů (pozice na parcele, šlechtický majitel domu č. p. 54 na přelomu 16. a 17. století) je možné uvažovat o jejich datování do 2. poloviny 15. století.

Střední trakty budov byly podsklepeny jen zčásti, díky čemuž se dochovala starší archeologická souvrství. Do těchto míst byly položeny čtyři sondy, další dvě pak tam, kde zůstaly zachovány archeologické situace pod podlahou sklepů. Ve všech šesti sondách bylo zachyceno několik fází suterénů, které patřily středověkým dřevohliněným domům. Zánikové výplně jsou předběžně datovány do 15. století, nálezy z nejstarších situací však pocházejí z poslední třetiny 13. století. Svrchní vrstvy byly již dříve odstraněny (snad v průběhu demolice), takže chybí pochozí úroveň související s výstavbou kamenných sklepů. Ty zničily velkou část starších suterénů, které zřejmě původně zasahaly i do přední části městišť. Sondy se nacházely v jedné linii rovnoběžné s ulicí Velkou, zdá se tedy, že suterény byly na jednotlivých parcelách umístěny v přibližně stejné poloze.

Zjišťovací archeologický výzkum prokázal v prostoru podél ulice Velké existenci sklepů, které lze považovat za nejstarší dochované zdivo v Moravské Ostravě. Jejich bližší dataci však nelze určit pro nedostatek chronologicky citlivých stavebních prvků i díky absenci úrovní, z nichž byly zděny. Kamenným sklepům předcházelo několik fází dřevohliněných domů z poslední třetiny 13. století až 15. století.

*Petra Kaniová, František Kolář, Barbara Marethová,  
Zbyněk Moravec*

## Literatura

**Grůza, A. 2008:** *Novodobé asanace v historickém centru Ostravy*. In: J. Koudelková (ed.): *Sborník Národního památkového ústavu v Ostravě*. Ostrava: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě, 67–86.

**Kroček, M. 2005:** Osudy a podoba měšťanských domů ve staré Moravské Ostravě. *Ostrava. Příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska 22*, 39–58.

## Resumé

Ostrava (Kat. Moravská Ostrava, Bez. Ostrava-město), Velká-Straže, Parz. Nr. 160. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Suchgrabung.

## Ostrava (k. ú. Nová Ves u Ostravy, okr. Ostrava-město)

**Lesopark Benátky, parc. č. 203/3. Novověk, 17. století. Mincovní depot. Záchraný archeologický výzkum. Uloženo: Ostravské muzeum p. o., inv. č. 6343 až 6443.**

*Lokalizace: mapa 1 : 10 000, 15-43-09, 295 : 195 mm od Z a J sekční čáry.*

Naleziště se nachází na parcele č. 203/3 v současném lesoparku označovaném, vzhledem k existenci tří rybníků, jako „Benátky“. Prvotní nález byl učiněn detektorem kovů a částečně vyzvednut bez vědomí archeologa. Při obhlídce terénu na konci března 2018 bylo nalezeno dalších 17 drobných mincí. Vzhledem k možnosti, že v daném prostoru byl již částečně rozptýlený nález ohrožen možným detektorovým zásahem, byla s vlastníkem pozemku, Statutárním městem Ostrava a Ostravským muzeem, p. o., uzavřena dohoda o provedení záchraného archeologického výzkumu ve smyslu § 23, odstavec 3, zákona 20/1987 Sb. (tedy provést „opatření nezbytná pro okamžitou záchranu archeologického nálezu, zejména před jeho poškozením, zničením nebo odcizením“).

Při jednodenní sondáži dne 18. 4. 2018 byl v rámci sondy o rozměrech 2 × 2 m zjištěn zahluubený objekt rámcově lichoběžníkovitého tvaru, který víceméně porušoval uložení podložního charakteru. Výplň objektu a veškeré exploatované části stratigrafie byly prohlédnuty detektorem kovů. Mincovní nálezy se koncentrovaly především v prostoru zmíněného výkopu a jeho blízkém okolí. Nevázaly se na konkrétní stratigrafickou jednotku, i když jsou očividně výsledkem jedné tezaurační aktivity. To vše svědčí o rozsáhlých postdepozičních procesech. Celkově se z mincovního depotu podařilo získat 99 především drobných nominálů ze 17. století či jejich zlomků. Nejstarší ražbou je grešle Ferdinanda II. z roku 1624, nejmladší pak šestikrejcar Leopolda I. z roku 1691. Vzhledem k rozptýlení mincí a nalezovým okolnostem lze téměř jistě předpokládat, že získaný depot není kompletní.